

Kolm vajadust, mida tuumaenergia kasutuselevõtuks haridus ja TA sektorilt oodata

Eesti seisab täna strateegiliste otsuste ees, kuidas tagada energiajulgeolek ja kliimaeesmärkide saavutamine järgmiste kümnendite jooksul. Tuumaenergia on üks väheseid realistlikke lahendusi, mis võimaldab pakkuda süsinikuvaba baasenergiat. Selle sammu tegemiseks on riik otsustanud ettevalmistustega jätkata ning üks esimesi olulisi teemasid on siseriikliku kompetentsi arendamine. Tuumaenergia töörühma lõpparuanne (2023) on toonud välja, et järgmise viie aasta jooksul on kõige kriitilisem ajaraam: meil on vaja olemasolevaid Eesti ja välisriikide eksperte kaasata, nende toel luua õppe- ja teaduskeskkond ning kasvatada uus põlvkond kohalikke spetsialiste, kes suudaksid tuumajaama rajamist ja hilisemat ohutut käitamist sisuliselt juhtida.

Konkreetne vajadus riseriikliku kompetentsi arendamise tagamiseks on kolm põhitegevust:

- Luua TalTechi riigipoolse sihtrahastusega tuumaenergeetika professor, mis võimaldaks alustada vastavate õppeainete lugemist, juhendada tudengite lõputöid ja käivitada teadusprojektid.
- Tagada KBFI poolt Eestisse loodava keevaveereaktori akadeemilise simulaatori jätkusuutlik töö, sh vähemalt ühe-kahe spetsialisti ametikoht teadus- ja koolitustegevuse juhtimiseks.
- Luua tuumaenergeetikale fokusseeritud riiklikud stipendiumid välisõpingute toetamiseks, et kasvatada tulevasi tuumaenergeetika spetsialiste, kes saavad oma teadmisi tagasi tuua Eestisse.

Kõik need sammud eeldavad sihtrahastust riiklikest eelarvetest koostöös

eraettevõtetega. Haridus- ja Teadusministeerium ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium saavad siin täita võtmerolli, suunates vastavad summad ülikoolide ja teadusasutuste eelarvetesse. Eraettevõtete – sealhulgas Fermi Energia ja teiste potentsiaalsete investorite – kaasamine loob tugeva partnerluse, mis aitab katta nii teadmispõhise kompetentsi kui ka rakendusliku koolituse vajadused. Hinnatud esmane eelarve jääb ca 600–700 tuh eur piiresse aastas, mis on mõõdukas investeering, kuid mille strateegiline mõju ulatub kümnete aastate taha: Eesti saab arendada välja oma tuumaenergeetika eksperdid ning vähendada sõltuvust välisturust ja välisnõustajatest.

Marti Jeltsov, PhD

Tuumateaduse ja -tehnoloogia töörühm

KBFI

marti.jeltsov@kbfi.ee

+372-58-363-388

www.kbfi.ee